

Heinjokelainen

VUOSI 2006

HEINJOKISÄÄTIÖ / PUSULAN KARJALAISET

Heinjoen pappilanjärvi tänä päivänä.

Kuva: Marja Paakki

*Toivomme elää! On uskomme vieläkin varma,
et aurinko paistaa heleän heimomme tiehen.
Vaikk välillä mieli on musta ja elämä harmaa,
niin vaiva ja työ luo pojasta sitkeän miehen.*

*Heinjoen nuoret, vaalikaa muistoja kodin.
Teidät on kohtalo vieraalle konnulle tuonut.
Karjalan kansa ei sorru töin, ei sodin,
kun Herra on sille ankaran elämän luonut.*

Ote Kauko Jaarisen runosta vuodelta 1954

TERVETULOA PUSULAAN

Karkkilan Karjalaisten viettäessä viime talvena 60-vuotisjubliaan, mieleeni jäi voimakkaana papin pubeesta lause: "Näitä jublia ei pitäisi olla olemassa." Tämä pitää paikkansa myös Heinjoki-jubliin. Tätä lausetta ei saa kuitenkaan erottaa yhteydestään kannanotoksi siirtokarjalaisten vuosi- ja pitäjä-jubliin, vaan se on nähtävä siinä merkityksessä, että nämä jublat ovat vääryyden muistojublat, jotka jollain tavalla kuitenkin lohduttavat meitä, siitä vääryydestä kärsineitä. Voi myös kysyä, vietettäisiinkö tänä päivänä Kibupyhää Heinjoen kirkolla, jos kaikkea tapahdunutta ei olisi ollut?

Nykyisessä muodossaan Heinjoki-jublat ovat lähellä tiensä päätä, sillä paikalliset Karjalaseurat eivät pysty kauan järjestämään näitä jublia. Mielestäni Heinjoki -säätion on otettava voimakkaampi rooli jublien järjestelyistä. Kiertäkö pitopaikka entiseen tapaan, vai onko paikka joka vuosi sama, tuskin on kynnyskysymys. Tämä nykyinen ohjelmakuvio välttää meille vanhoille kävijöille, mutta mukaan olisi saatava myös nuoria ja paikkakuntalaisia, jotta kävijämäärä saataisiin nousemaan, tai ainakin pysymään nykyisellä tasolla.

Erästä ohjelmasuorittajaa kysyessäni tuli keskustelua nykyihmisestä. Tänä päivänä ihmiset elävät elinkeinoelämän tavoin neljännesvuositaloudessa; ihmiskontaktit ovat lyhyitä, sukua ja juuriaan ei arvosteta eikä tunneta. Suku koetaan monesti rasisiteena, vaikka sen tulisi olla suuri voimavara. Tottakai suvustakin löytyy kaikenlaista, mutta tässäkin tapauksessa on hyvä katsoa peiliin, jos vaikka löytyisi samoja vikoja. On totuttu ajattelemaan, että kyllä yhteiskunta huolehtii, jos tulee vaikeuksia; toki se taloudellisesti sen tekeekin, mutta ihminen ei elä ainoastaan leivästä. Voin vain kuvitella ihmisraukkaa, jolla on takanaan 3-4 avio/avosubdetta ja joka on hylännyt sukunsa ja vanhat ystävänsä. Yhteiskunta tietysti vaihtaa vaihat ja mättää ruuan suuhun, mutta onko se elämää, eikä pikemminkin elossa pitämistä.

Paluuta vanhaan ei tietenkään ole. Muistan kuinka lapsena ollessani kotona oli aina joku, joka antoi ohjeita ja neuvoja ja myös torui, jos oli tehnyt pahojaan. Sukulaisten ja ystävien esim. entisten naapurien vierailut sekä jublat: häät, hautajaiset ja syntymäpäivät ovat jääneet voimakkaasti mieleen. Karjalan murteen jäämistä pubeeseeni on maailmalla ihmetelty. Kerrottuaani taustastani, sitä on aidosti ihailtu. Minulle murre ja karjalaisuus on ollut suuri voimavara. Käytän murretta, koska sitä lapsena kuuli ja se on tuttua ja kaunista.

Pusulassa 30.7.06
Jyrki Parikka

Heinjokelainen

JULKAISIJA:
Heinjokisäätiö /
Pusulan Karjalaiset r.y.

Toimitus:
Saara Parikka

Painopaikka:
Karkkilan
Painopalvelu Oy

Piirakoist

Leinonmäen emäntä Aili Hyytiäinen piirakanteossa.

Mikä sen parempaa onkaa syyvä,
ko oikiat karjalanpiirakat – ja viel myyvä.
Ei sil Savo kalakukkokaa vee vertaa,
oon sitäki maistelt nii monta kertaa.

Piirakat, jos vaa oikee kuka ossaa paistaa
kyl ne hyvält vaik kenne suus maistaa,
niihe valmistus ko vaa huotel hoijetaa,
uunist pois otettais hyväst voil voijellaa

Kyl niit vaa passaa syyvä lotsii,
jos viel kastelookii läskpottii,
ne onkii pehmeitä iest ja takkaa,
syyves eii tarvii paljo hampaitakkaa.

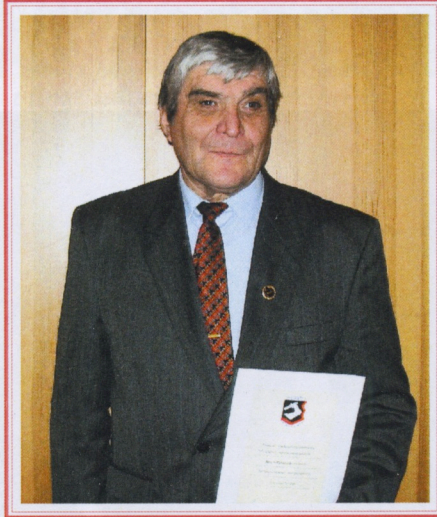
Malli piirakas voip olla monelaine,
toisil ympyräine, toisil pitkulaine,
syväme ryynist, jamakast tai marjast laittaa,
mut nauriit, potaatit ja lantutkii voip vaihtaa.

Eihä karjalaisel lauvantak, eikä mikkää,
jos ilma piirakkaa syyvä pittää,
jos illaks ei oo piirakkaa ja läskpottii,
hyvi ikävä on tulla töist kottii.

Mut ko tietää, jot piirakkoi on vakas,
niitä illa mittaa paljo mahahee latas.
Joha passaa kylläse maha vieres maata,
nälkäistä voip haastattaa vaik aamuu saakka.

On se suur nautinto lauvantak illa,
ko saunast tultuu paitasillaa,
pere ympär pöytää istuu syömää,
saap jättää kaik huolet päivä työstää.

Maria (Maija) Litja os. Nieminen
1908-1989

Karjalan Liitto ry on myöntänyt tänä keväänä Heinjokisäätiön hallituksen puheenjohtajalle Martti Pynniselle kultaisen ansiomerkin hänen pitkäaikaisesta työstään Karkkilan Karjalaiset Ry:n sekä entisten heinjokelaisten hyväksi.

Sanontoja Heinjoelta

Aato aattoo joulut loppuu

*Aikasee myllyy ja myöhää kirkkoo,
pääsöö vällee kottii*

Ei makiaa maha täyvelt

Eihä siust oo talveks jättää

Ei oo yhe syy, jos kaks tappeloo

Ei ota kuulevii korvihee

Ei pijot parane, jos ei väk vähene

Enemmähä mie ymmärrä otsallaikii

Enne veis leivält, ko laps tulest

*Enne vahit kapa kirppui,
ko kaks rakastavaist*

*Ettääl ko on ni ammuu,
likkeel ko on, ni puskoo*

Hame hautoo

Helppoha se o istuu toise takapuolel tullee

Herkii jo hyvä ihmene tolkus ollesais

*Hullu kebbuu bevostaa, lipilaari lapsiaan,
mielipuoli akkajaa*

Hyvähä se o koirakii kuoltuaa

Ihmine ko vanhenoo, ni vika nuortuu

*Itsellee sikakii kiusaa tekköö,
ko kaukalosa kaataa*

Itsestää se paha pappikii saarnaa

*Kello o viis, käyp kuuutta,
tulloo koht seitsämä*

Kerta se o ensimmäinekii

Kiveshä se o kipu toises

*Kärsii se köyhäkii keittää,
vaa ei kärsi jäähyttää*

Meit o kaks varmaa, mie ja mei Harmaa

Muoto ei käy murkinaks

*Mänis näikii sano Muolaa mies,
ko hevone ol polvillaa*

Oliko Heinjoella ratsastaloja?

Ratsastalolla tarkoitettiin sellaista taloa, jonka isäntä sitoutui varustamaan ratsumiehen ja ratsun varusteineen. Sopimuksen teko oli vapaaehtoista, mutta vain vauraimmilla taloilla oli siihen edellytykset; tilakoon piti olla vähintään 1/2 manttaalin. Ruotsin vallan aikana ratsastaloksi ryhtyminen merkitsi riskinottoa. Onnistuessaan kotitalo vaurastui kylän muihin taloihin verrattuna. Jos taas sodassa oli huonoa onnea ja menetettiin ratsukko, kenties useampiakin, talo voi jopa autioitua. Ratsastalon isäntä saattoi itse tai hänen poikansa sitoutua ratsastamaan tai hän voi palkata vieraan. Ratsastalojen joukossa oli runsaasti niitä, jotka pysyivät pitkiä aikoja tässä järjestelmässä. oli myös niitä, jotka kestivät tätä rasitusta vain muutamana vuodela.

Ruotsin vallan aikana päätökset tehtiin aina lahden takana. Niinpä Arbogan kokouksessa vuonna 1536 tehtiin päätös, että kruunu antoi 30 markkaa rahaa korvauksena ratsaan varustamisesta, kuusi kyynärää kangasta sekä vapaan yöspidon miehelle ja rehun hevoselle. Palkkaratsumiehestä ei ollut enää pitkä matka sellaiseen rekrytointitapaan, että ratsastalolliseksi ryhtyvälle annettiin verohelpotus. Alkuaikojen verohelpotuksista ei ole tarkkoja tietoja mutta 1600-luvulla se vakiintui 30 hopeataalariksi, joka vastasi noin yhden manttaalin kokoisen tilan veroa.

Rustholli oli toinen järjestelmä, joka varusti ratsumiehen kruunun palvelukseen. Rusthollin isäntä ei saanut itse lähteä ratsu-

mieheksi vaan talon piti palkata vieras. Tämä vaati suurempaa tilakokoa ja tila oli toisella tavoin sitoutunut tähän järjestelmään. Ennen Suurta Pohjansotaa Suomessa oli lähes 9000 ratsastaloa ja 3000 rustholliä.

Edellä mainitut talot eivät kaikki olleet yhtäaikaa toimivia ratsastiloja tai rustholleja, monet ratsastalot muuttuivat myöhemmin rustholleiksi. Ennen Pohjan Sotaa Heinjoella oli kirjattu 10 ratsastaloa ja 7 rustholliä. Muolaassa vastaavat luvut olivat 53 ja 36 ja Viipurissa 80 ja 45. Mainitsen vertailun vuoksi heinjokelaisten sijoituskuntien lukuja: Vihti 99 ja 44, Karkkila 10 ja 3, Nummi-Pusula 115 ja 40, jossa oli neljänneksi eniten koko Suomessa. Käkisalmen Karjalassa rajan takana näitä järjestelmiä ei käytetty.

Ison-Vihan jälkeisessä Uudenkaupungin rauhassa kaakkoisraja

vedettiin suunnilleen samoin kuin nykyinen raja. Venäjän tsaari jakoi suosikeilleen laajoja lahjoitusmaita ja talonpojat joutuivat lähes maaorjiksi. Muuallakin Suomessa ratsastalo ja rustholilaitos vähitellen lakkautettiin sotaväkiottojen muuttuessa. Säterikartanoita Heinjoella ei ollut, Muolaassa sitä vastoin useita.

Maakirjoista ja veroluetteloista voisi tutkia näitten ratsastalojen ja rusthollien omistajien nimiä ja muita vaihteita. Mutta tämän kirjoittajalla taidot eivät riitä 1500-1600 lukujen asiakirjojen tutkimiseen.

Em. kirjoituksen tiedot perustuvat dosentti Aarne Lätisen artikkeliin Genos-lehdessä sekä Ester Kähösen Vanha Äyräpääkirjan I osaan.

Aulis Kääriäinen

Lisäys vuoden 2005 Heinjokelainen lehteen

Kirjoitin edelliseen Heinjokelainen -lehteen Heinjoella syntyneistä merkittävistä urheilijoista. Pahoittelen, että Kirjoituksestani jäi puuttumaan ehkä merkittävin eli Kämärällä syntynyt ja myöhemmin Koprassa asunut Vilho Himanen. Hänen varsin kunnoitettavat urheilusavutuksensa ovat 112 palkintosijaa hiihtosuunnistus- ja kesäsuunnistuskisoissa; näistä 65

on kultaa, 22 hopeaa ja 25 pronssia. Mitalleista suurin osa on henkilökohtaisia. Lisäksi hän on saavuttanut Veteraanien suunnistuksen SM-kisoista 41 kultaa ja 26 hopeaa. Veteraanien MM kisoissa hän on saavuttanut 2 kultaa - 1 hopeaa ja 1 pronssimitallin. Kilpailu-ura jatkuu edelleen 85 ikävuodesta huolimatta.

Hattua nostaen
Aulis Kääriäinen

Talkoomatka Heinjoelle

Talkoolaiset Heinjoen kirkon muistomerkillä. Vasemmalta: Alpo Kärkäs, Erkki Taponen, Jari Kääriäinen, Lauri Lemmetti, Martti Pynninen, Kauko Kuparinen, Pertti Sarvi, Veikko Partanen ja Sirkka Paakki.

On huhtikuun 29. päivä 2006. Aurinko on juuri noussut taivaanrannan yläpuolelle, kun heinjokelaisten talkooporukka nostelee raivaussahojaan, vesureitaan, eväskassejaan ja muita tarvikkeitaan pikkubussin takaosaan Karkkilassa, Heinjokisäätiön hallituksen puheenjohtajan, Martti Pynnisen kotipihalla. Valmista on, talkoomatka Heinjoen kirkolle ja Mikonmäen hautausmaalle voi alkaa. Matkan tarkoituksena on saada raivatuksi Mikonmäen hautausmaa roskapuista ja pensaista sekä puhdistaa kirkon alue roskista. Edellisestä perusteellisesta raivauksesta on ehtinyt kulua jo yksitoista vuotta. Kuljettajamme, Alpo Kärkäs, hänkin sukujuuriltaan heinjokelainen, haluaa olla mukana raivaushommissa ajotyönsä lisäksi.

Matkan aikana tehdään tarkka suunnitelma alkaneelle päivälle. Rajamuodollisuudet sujuvat kitkattomasti, sanoisinko ihan nor-

maalisti. Aikaa kuluu vain noin tunti. Helpottunein mielin voimme jatkaa matkaa ensin Viipuriin ja sitten Heinjoelle toteuttamaan suunnitelmaamme. Viipurista Heinjoen Kurvilan kylään on matkaa alle 30 kilometriä. Olemme hyvissä ajoin perillä Mikonmäen hautausmaalla. Silmäys

”työmaalle” kertoo sen, että ryteikkö on meitä vastassa. Pikaisen neuvonpidon jälkeen talkoolaiset ryhtyvät töihin. Ei kestä kauan, kun Veikko Partasen ja Erkki Taponen raivaussahat surahtavat käyntiin. Näin pääsee myös kaadettujen risujen kerääjäjoukko työn touhuun.

Mikonmäen hautausmaata kierittää luonnonkivistä tehty aita. Pääportilta alkaa hahmottua hautausmaan keskikäytävä, jonka päässä on nähtävissä ruumishuoneen säilynyt kellariosa. Vanhat, punarunkoiset männyt näyttävät uhkeilta kirkkaansinistä taivasta vasten. Hautausmaalta löytyy kolme nimetöntä kiveä. Yhdessä kivesä on sukunimi Kurki. Se löytyy pääkäytävän oikealta puolelta, kun on menty pääportista hautausmaan puolelle. Aikoinaan istutetut koristepensaat ja muut kasvit eivät kuole. Kiviaidan ulkopuolella, vasemmassa

Keväinen kirkkoranta.

kulmauksessa asematieltä katsotuna on Heinjoki-säätiön pystyttämä muistokivi, jonka ympäristö siivotaan ja haravoidaan.

Raskas työ vaatii aina lepotaukonsa. Kahvin keitto ja makkaroiden paisto talkoolaisten rakentamalla leirinuotiolla onnistuu hyvin ja antaa uutta voimaa loppupäivän urakoinnille. Keväinen valoisuus antaa hyvän mahdollisuuden työskennellä myöhempäänkin. Työ saadaan valmiiksi. Joku talkoolaisista toteaa: ”Nyt voivat heinjokelaiset tulla katsomaan Mikomäe hautuumaata.”

Alpo Kärkäs ajaa tyytyväiset talkoolaiset Kuusaan hovin ”Vanhaan Navettaan”, jossa ruokailaan ja yövytään. Jotkut saunovat ja heittävät talviturkkinsa upouuteen uima-altaaseen. Kuusaassa vietetyn yön jälkeen sunnuntaiaamuna jatketaan Ristseppälän kautta Heinjoen kirkon raunioille. Puhdistetaan muistomerkkejä ja kerätään roskaa. Tämän jälkeen talkooryhmä kokoontuu kirkon muistomerkkin viereen laulamaan suvivirttä ja käy vielä kirkkorannassa.

Teemme pienen tilanearvion ja toteamme, että aikaa on vielä

Erkki Taponen (vas.), Kauko Kuparinen, Jari Kääriäinen ja Alpo Kärkäs istumassa muistokiven edessä. Taustalla näkyy jo kauniiksi raivattua hautausmaata.

Ruumishuoneen säilynyt kellariosa.

Hautausmaan kiviaitaa, jonka takana näkyy siistittyä hautausmaata.

hieman tutkia ympäristöä. Lähdemme ajamaan Salon suuntaan nähdäksemme Kaltoveden ja Uitukan salmen, mutta kevään huonokuntoinen tie estää sen. Palaamme takaisin kirkolle ja jat-

kamme kohti Viipuria. Pysähdymme ihaillemaan Valklammen maisemaa. Lammen peittää vielä osittain jää, jolla kalatiira ylvästi tepastelee. Syömme loput eväämme ja nautimme varhaiskevään heräävästä luonnosta. Ajamme Pienperon läpi. Tutkimme kosken kuohuja ja uhrkeaa Naulatehtaan rakennusta.

Paluumatkalla arvioimme näiden kahden päivän tuloksia. Tyytyväiset ilmeet kertovat kaikin puolin onnistuneesta talkoomatkasta. Yhteislaulut, taidokkaat huuliharpuun soitot ja upeat soololaulut voimistavat yhteenkuuluvuuden, karjalaisuuden ja heinjokelaisuuden tunnetta.

Marja Paakki

Sitä Jubannusta ei tullut

”Jatkosodan aikana Heinjoen kirkonkylä saatiin jälleen suomalaisten halluun 22. elokuuta 1941 klo 20.30. Kirkonkylään ei ollut jäänyt sodan jäljiltä montakaan rakennusta, koulu, kauppa, säästöpankki – kaikki olivat raunioina. Kirkko oli päältä katsoen kohdalaisen hyvin säilynyt. Tosin sen jokainen ikkunaruuu ja

osa puitteistakin oli säpäleinä ja siellä täällä jyrkevissä tiiliseinäissä oli luotien tai sirpaleiden lohka-

Ristitön kirkko 18.7.1943

semia kuoppia. Tornin risti oli ammuttu alas. Kirkon sisältä kaikki oli poistettu. Kirkkoa oli käy-

tetty viljavarastona. Suomalaiset valtausjoukot käyttivät sitä jonkin päivän elintarvikkeiden täydennyspaikkana. Siivousten jälkeen alkoi kirkon kunnostus. Rovasti Palovaara kävi kahden viikon välein pitämässä hartaustilaisuu- den kunnalliskodissa ja kesällä kirkon portailla Kirkon korjaus alkoi keväällä 1942 mutta se kes-

keytyi, kun seurakunnilta kiellettiin työvoima. Työ pääsi jatkumaan seuraavana kesänä ja se

Sodalta säästynyt Parikan sauna, joka antoi yösijan vakituisesti 13 asujalle ja tilapäisesti vielä neljälle vieraalle kesällä 1942.

Miili Parikka pojantyttyänsä Eiran kanssa jauhamassa käsikivillä. Takana Toivo Parikka madottaa pitkää siimaa. Saunan takana olevasta ovesta pääsi tilapäiseen karjasuojaan.

oli tarkoitus saada päätökseen kesällä 1944.

Huonommin vielä oli käynyt kunnalliskodin. Koko rakennus oli surkeassa kunnossa; talon eteläpääty oli räjäytetty, galvanoitu peltikatto oli vaihdettu pahviseksi ja saunan katto ruosteiseksi peliksi. Ovet, ikkunat ja lattiat oli purettu ja korvattu huonommilla, lämmitys tapahtui peltikaminoilla jne. Pikaremontin jälkeen kunnan esikunta pääsi muuttamaan kunnalliskotiin helmikuun alussa 1942. Tähän keskittyi miltei kaikki pitäjän julkinen hallinto, kuten kunnan esikunta toimistoiheen, kunnan hoitokunta, kansanhuolto, postiasema, puhelinkeskus 15.9.1942. Kansakoulu alkoi syksyllä 1942. Talossa toimi aivan alkuaikoina pieni kauppa. Lisäksi talo tarjosi asunnon opettaja Meeri ja Vilho Ikävalkolle sekä heidän pojalleen Eerolle sekä aluksi ensimmäisen yösijan monelle kotiinpalajaalle.

Lisäksi oli säilynyt vielä kanttorila, tosin sekin surkeassa kunnossa. Kunnan esikunta avasi kanttorilassa toimistonsa

18.9.1941. Ensimmäisiä tehtäviä oli puhelinlinjan vetäminen ja yhdistäminen Puolustusvoimien verkostoon, puhelin oli Ulla 182. Myös keskus siirrettiin sinne 1.12.1941, jolloin nimikin muutui Heinjoen keskuksiksi. Täällä hoidettiin myös Heinjoen postinkulku, hoitajana oli esikunnan kanslisti Hilikka Leino. Näiden toimintojen muutettua kunnalliskotiin, kirkkoherra Palovaara muutti kanttorilaan perheineen.” (Juhani Hyytiäisen kertomaa).

Uuden talon rappujen valussa taisi olla mukana enemmän päällysmiehiä kuin työntekijöitä. Kuvassa mm. kirjoittaja, Ritva Salminen, Toivo Parikka, sotavanki Pekka, Taavetti ja Toini Parikka, terveys-sisar Aira Pennanen, Tellervo ja Matti Parikka.

Tästä sitä oli aloitettava

Muita asumuksia ei liiemmin ollutkaan säilynyt; jotain kuitenkin esim. Leinonmäellä oli säilynyt sikala ja maituhuone, meillä sauna ja kivikellari. Opettaja Siviä Hyytiäinen nukkui isänsä kanssa maituhuoneessa. Jotkut asuivat sodan jäljiltä jääneissä korusuissa, esim. vaijan veli Ilmari asui vaimonsa kanssa Rainiossa korsussa.

Kun takaisin pääsivät palaamaan siviilitkin, vaijani ja Tellervo-tätini olivat ensimmäisten joukossa keväällä 1942. Asemalta Samppahevonen lähti itsestään kotiin päin, se muisti tien. Tehtävää oli paljon, viljat piti saada maahan ja jonkinlainen katto pään päälle. Onneksi oli se sauna. Veli-venäläinen oli vain rakentanut ylimääräisen ”siiven” saunan oven eteen, kuin kuistiksi. Tätä he käyttivät käymälänään, jonka tyhjentäminen taisi olla ensimmäinen työ. Onneksi saunan yläkertaan oli rakennettu kuivausräihi, joten siellä riitti korkeutta ja vapaata tilaa. Ahdastahan kuitenkin oli, kun siellä parhaimmil-

Tellervo ja Toini Parikka sekoittivat lapioilla koko uuden asuinrakennuksen sokkelin. Kellarin valussa oli iso joukko sotavankeja "talkoissa"

laan meitä nukkui toistakymmentä henkeä. Saunan katon takalapetta jatkettiin ja näin saatiin sinne rakennettua eläimille tilapäinen lautarakenteinen suojaja ensimmäiseksi talveksi. Saunakamarissa nukkuivat mummo ja vaija ja saunan eteisessä kaksi vanhinta veljeäni Aarne ja Matti.

Karjaakin meillä oli sen verran, että alkuun päästiin. Mummo sai Laihialta Tyyne sisareltaan vasikan, jolle hän antoi vertauskuvallisen nimen Alku. Äiti sai isältään Messukylästä Ristike-nimisen vasikan ja lapsuudenystävältään Lempäälästä Lystikkeen. Ainoastaan Herkku ostettiin Nummelasta Tuusalta. Lystike oli siitä "lysti" lehmä, että se vihasi/pelkäsi lapsia. Muistan useam-

man kerran, että jouduimme paimenessa ollessa juoksemaan sitä pakoon, kun se tuhisi ja lähti tulemaan kohti. Ei se kuitenkaan koskaan ihan päälle käynyt. Näistä silloisista hiehoista alkoi karjan kasvu. Alkun vasikka sai nimekseen Apila, Herkun Hely, j.n.e. Taisi siinä joku sonnivasikkakin syntyä.

Kiireesti oli ryhdyttävä rakennustoimiin. Saunaan ei voitu talveksi jäädä, no ehkä saunaan olisi voitu muttei saunan vintille, jossa oli vain yksinkertainen harva lautaseinä. Sauna ei myöskään ollut näin ollen käytettävissä varsinaiseen tarkoitukseensa; kesäaikaan se ei paljon haitannut, kun pääsi pesulle rantaan, jossa myös pyykitkin pestiin mutta syksyn

tullessa olisi ollut mukava päästä lämpimään saunaan. Itse en sitä muista mutta minulle on kerrottu, että olisimme syksyllä käyneet joskus kunnalliskodin ja joskus Litjan saunassa. Meillä oli kuitenkin onni matkassa, kun kunnan rakennusmestari Lauri Salminen oli myös vailla asuntoa ja hänelle ja hänen perheelleen oli luvattu asunto meidän rakenteilla olevasta talostamme ja hän kiirehti talomme valmistumista. Vaimo ja tytär odottivat Varsinas-Suomessa.

Pääsimme muuttamaan uuden talon tupaan marraskuussa ja mummo sekä vaija pääsivät vähän myöhemmin omaan huoneeseensa. Heillä ei ollut niin kiire, koska sauna oli sentään lämmin. Pian valmistuivat muutkin huoneet ja Salmisetkin pääsivät muuttamaan yhteen; heille oli valmistunut huone ja keittiö talon toiseen päähän. Yläkertaan valmistui huone, johon majoittui kunnan terveystönsair Aira Pennanen. Kun asunto vapautui Salmisilta, sen keittiöön muutti ensin Liisa Lammi os. Nikkonen pienen poikansa kanssa ja hänen jälkeensä siinä asui Martta-neuvoja Maila Rossi. Yläkerran toiseenkin päähän valmistui huone ja jonkin aikaa siellä asui pari neitosta, jotka olivat töissä kansanhuollossa. Varsinaisesti se oli tarkoitettu isän sisarille Toinille ja Tellervolle.

Kansanhuolto vaikutti elämään monin tavoin, joskus jopa huvittavastikin. Veljeni Antti oli keväällä 1944 täyttänyt viisi vuotta. Hän oli innokas hevosmies ja oli päässyt keskusteluihin kunnan tilanhoitajan Partasen Oton kanssa hevosen ostosta. Otosta taisi olla mukava vähän narraila poikaa mutta Antti otti asian to-

Sokkelin laskussa Taavetti, Miili, Eine ja Toivo Parikka. Takana näkyvät Leinonmäen rauniot

desta. Antti menikin "rahan" kanssa hevosta ostamaan. Oton täytyi jollain lailla asiaa toppuutella pojan mieltä pahoittamatta ja hän keksikin: "Kuule sie tarviit siihe kansahuollost hevoseostoluva." Antti ei siitä lannistunut, hän marssi kunnalliskodissa sijaitsevaan kansanhuoltoon lupaa hakemaan. Sattuivat meillä asuvat tytöt olemaan paikalla ja he selvisivät sillä kertaa sanomalla, ettei heillä ollut juuri silloin niitä kaavakkeita. Uusi lähtö sitten sotki hyvät suunnitelmat.

Sen voi vain kuvitella, miten kiire meillä ja niin kuin muillakin kotiinpalaajilla oli. Kaikki, jotka kynnelle kykenivät tekivät voimiansa mukaan kuka mitäkin, pellolla tai rakennuksella. Olin silloin niin pieni, etten kelvannut paljon muualle kuin isompien mukaan paimeneen. Kuvaa-va oli, että eräänä heinäkuisena sunnuntaina kiireisimpään heinäaikaan, vuonna 1943 kirkkoon oli saapunut varsinaisiksi kirkkovieraiksi vain äitini ja minä, muut olivat vähän niin kuin viran puolesta; kirkkoherra Palovaara oli tietenkin paikalla ja

kanttoriksi oli varautunut opettaja Meeri Ikävalko, molemmilla toki puoliset mukana ja Ikävalkojen poika Eero. Olihan siellä vielä Romun Mattikin, joka hoiti silloin suntion virkaa. Äitini oli ehtinyt kirkkoon siksi, että hän odotti veljeäni Jyrkiä, joka syntyi syyskuussa, joten hän ei olisi paljon jaksanut heinätoitää tehdä. Palovaara lukikin vain saarnastuolista kuulutukset ja sitten lähdimme tutustumaan uuden koulun rakennustyömaahan.

Meillä oli koko tämän ajan töissä venäläinen sotavanki, Pekka. Hän oli siviiliammatiltaan puuseppä, joten hänestä oli rakennuksilla paljon apua. Meillä hän ei saanut yöpyä, eikä hän saanut syödä talonväen kanssa samassa pöydässä. Hänelle laitettiin aterria pikkupöydälle ovensuuhun mutta hän sai samaa ruokaa, kuin me muutkin. Hänet piti saattaa yöksi leirille aseensa kanssa; siitä määräyksestä taidettiin kuitenkin myöhemmin vähän lipsua ja usein vuorottelimme kuljetuksessa Leinonmäen väen kanssa, kun he saattoivat heidän Mikkoaan. Suomenkieltä Pekka ei paljon

oppinut, emmekä me oppineet venäjää, mutta hyvin yhteistyö kuitenkin kävi.

Ruoka oli tiukalla mutta suuren avun sai kalastuksesta. Isä pääsi suurperheisenä kotirintamalle. Hän oli kuitenkin sotapalveluksessa IS:ssä mutta sai usein olla öisin kotona. Hän oli innoikas kalamies ja se näkyi myös ruokapöydässä. Marjoja kerättiin ja sienestettiin ruoan lisäkkeeksi.

Oli onni, että saimme olla suhteellisen terveinä. Tosin Arne ja Matti, jotka olivat saaneet asua lämpimässä saunakamarissa, saivat uuteen tupaan muutettuaan jonkinlaisen katarin. Muistan, että heille juotettiin kuumaa sipulimaitoa, jota he irvistelivät. Se taisi olla vuodenvaihteessa 1943-44, kun kouluissa levisi tuhkarokko. Koulun alkukin siirtyi normaalisti, tammikuun yhdeksänestä, kun suurin osa oppilaista oli sairaana. Meitäkin oli neljä lasta yhtä aikaa sairaana.

Vuoden 1943 juhannuksena äiti, isä ja me lapset teimme retken Kaltaalle Sintosen hevoshakaan. Mukana oli myös Maija-täti, isän Matti-sedän leski, Viipurista. Siellä oli hyvä hiekkaranta, tosin meitä varoitettiin äkkisyvästä, ettemme vain menisi liian pitkälle. Meillä oli eväät mukana. Äiti ja Maija-täti keittelivät teetä nuotiolla. Saimme pulikoida vedessä tarpeeksemme. Soutumatkasta muistan, että Lauuinsalmessa jouduimme nousemaan veneestä ja isä veti venettä kivien välissä. Kotimatalla äiti sanoi, että tästä tehdään jokavuotinen tapa eli näin tehdään ensi juhannuksenakin. Sitä juhannusta ei tullut.

Saara Parikka

Heinjokisäätiö

Heinjokisäätiölle on avattu vuonna 2004 kotisivut internetissä.

Osoite on: www.heinjoki.fi

Kotisivuilla on esitelty säätiöllä myynnissä olevia tuotteita mm. Jarmo Hyytiäisen tuottama uusi Heinjoki -video.

Heinjoki-kirjaa on taas saatavissa hintaan 50 euroa.

Tätä sekä muitakin tuotteita voi kysellä säätiön asiamieheltä Eija Kovasimelta, puh. 0400-743 735

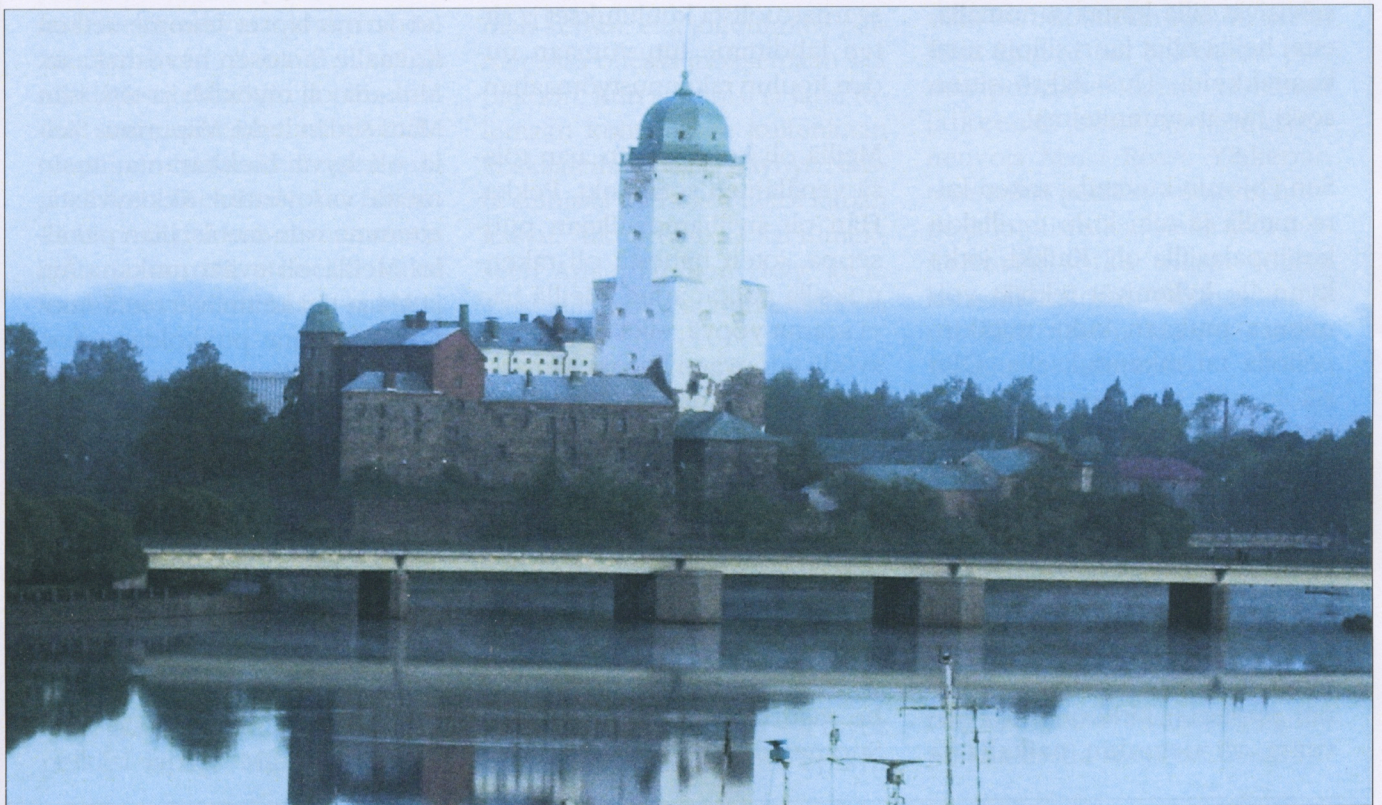
TAPAHTUMIA

Vuoden 2007 Heinjoki-juhla Nummella 22.07.2007

Heinjoen kirkonkylän koulupiirin kyläpäivä 14.10.2006
Karkkilan Pohjanpirtillä klo 12.00.

Kääntymäpäivä 13.08.2006 klo 12.00 Pusulan Ahjolassa

Jos haluat, että omaisesi poismenosta ilmoitetaan seuraavan Heinjoki-juhlan Jumalanpalveluksessa, olisi varmintä, että ilmoittaisit siitä itse Heinjoki-Säätiölle puh. 09-2245 809.

Kuva: Marja Paakki